

A migráció mérése

**„Tényeken alapuló városfejlesztési stratégiák:
migrációs, humán erőforrás és
munkaerőpiaci trendek” - interaktív képzés**

2014. január 13. Pécs

Sik Endre

A migrációs statisztika elkerülhetetlen romlásáról

Minden eddigi kísérlet arra, hogy a migrációs statisztika nemzetközileg összehasonlítható, megbízható és érvényes legyen kudarcot vallott.

Nem véletlenül, mert születésének körülményei már ezt a sorsot készítették elő (módszertani nacionalizmus).

S azóta a globalizáció létrehozta vagy felerősítette a migráció olyan formáit, amelyek követésére egyre kevésbé alkalmas a hagyományok és a bürokrácia tehetetlenségi erejétől útfüggővé vált migrációs statisztika.

Mit lehet tenni? Nem sokat, de ha valamit lehet, akkor az az útfüggés „lazítása” – „belülről” fejleszteni, „kívülről” alternatívát nyújtani innovatív megoldásokkal.

Korai kudarcok

International Migration 1929

A Historical Study of Migration Statistics

by

Dr. Imre FERENCZI

Research Division, International Labour Office

In 1924 the Social Science Research Council of the United States set up a Committee on the scientific aspects of human migration. This Committee decided to carry out an extensive statistical enquiry into the question and to entrust this task to the National Bureau of Economic Research, which in turn asked Professor Walter F. Willcox (Ithaca, New York) to organise the enquiry. To this end Professor Willcox got in touch with the International Labour Office and proposed that it should collect migration statistics for every country in the world since the beginning of such figures, and more especially since the beginning of the nineteenth century, and that all the data as far as possible should be summarised in international tables. The enquiry was intended to cover all migration movements, both continental and intercontinental, irrespective of the nationality, class, or race of the migrants. The proposal, accompanied by an undertaking to cover the cost of the enquiry, was accepted by the Governing Body; the Director entrusted the author of the present article with the task, the results of which have recently been published in a substantial volume of over 1,100 pages, containing 641 national tables and 36 international tables.¹ It is obviously impossible to summarise in one article all the information collected in the book, which deals not only with the volume of the movements, but also with the distribution of the migrants by age, sex, occupation, nationality, and country of origin or destination. In the interests of readers of the Review, however, the author, Dr. Imre Ferenczi, has been asked to give a short account, based on the data he has collected, of migration movements and the development of the statistics in the nineteenth and twentieth centuries.

¹ *International Migrations*. Vol. I: Statistics. Compiled on behalf of the International Labour Office, Geneva, with Introduction and Notes by Imre FERENCZI, and edited on behalf of the National Bureau of Economic Research by Walter F. WILLCOX. New York, National Bureau of Economic Research, 1929. 1,121 pp.

International Migration Review 1987

*Efforts to Improve International Migration Statistics: A Historical Perspective*¹

Ellen Percy Kraly

Colgate University

K. S. Gnanasekaran

Statistical Office, United Nations

During the past decade the international statistical community has made several efforts to develop standards for the definition, collection and publication of statistics on international migration. This article surveys the history of official initiatives to standardize international migration statistics by reviewing the recommendations of the ISI, International Labor Organization and the United Nations and reports a recently proposed agenda for moving toward comparability among national statistical systems.

During the past decade the international statistical community has made several efforts to develop standards for the definition, collection and publication of statistics on international migration and mobility. In 1976 the Statistical Commission of the United Nations (UN) adopted *Recommendations on Statistics of International Migration* (United Nations, 1980). In the same year, both the World Tourism Organization and the UN Conference on Trade and Development recognized the need for international comparability in tourism statistics. The UN Statistical Commission adopted *Provisional Guidelines on Statistics of International Tourism* (United Nations, 1978). In 1978 the International Union for Scientific Study of Population (IUSSP) developed a proposal for improved utilization of national population census data to support comparative analysis of international migration. In 1981 the UN Statistical Commission convened an Expert Group on Improvement of International Migration Statistics to consider, *inter alia*, the development of a consolidated system of statistics pertaining to international migration, tourism and all other categories of international arrivals and departures.

These recent efforts have historical precedents beginning with the activities of the International Statistical Institute in the 1890s. This article surveys

¹ The views expressed herein are those of the authors and do not necessarily reflect those of the institutions with which they are affiliated.

Későbbi kudarcok

COMPSTAT

(Comparing National Data Sources in the Field of Migration and Integration- 5th Framework Programme, 2001-2002)

PROMINSTAT

(PROMOTING COMPARATIVE QUANTITATIVE RESEARCH IN THE FIELD OF MIGRATION AND INTEGRATION IN EUROPE, 6th Framework Programme 2007-2010)

THESIM

(TOWARDS HARMONISED EUROPEAN STATISTICS ON INTERNATIONAL MIGRATION, 6th Framework 2004-2005)

MIMOSA

(Modelling of statistical data on migration and migrant populations, 2007-2009)

Néhány példa a globális világ migrációs folyamataira, amivel a hagyományos migrációs statisztika nem tud mit kezdeni

Kettős állampolgárság

Az állampolgárság árucikké válása

Kereskedőturizmus, lomizás

Határon átnyúló ingázás

Haza küldött pénzek informális rendje

Transznacionális migráns csoportok és kvázi-diaszpórák

Mit lehet tenni?

„Belső” erőfeszítések az útfüggőség csökkentésére

Nagymintás lakossági és háztartási adatfelvételekre ráépített migrációs blokkok

Innovatív kvantitatív mintavételen alapuló migrációs adatfelvételek (összeépítve a nagymintás adatfelvételekkel)

Becslési és modellezési technikák fejlesztése

A Tárki Önkormányzati Adatbázisa

Év	Kérdőív hossza (A/4 oldal)	Kérdések száma (db)*	Kísérőlevél (külön v. a kérdőíven)	Ösztönzők / Postázás	Válasz- arány (%)
1995	22	44	Külön	Nincs, Önálló levélként	24
1997	6	27	Külön	Nincs, Önálló levélként	38
1998	5	26	Külön	Nincs, Önálló levélként	32
1999	8	29	Kérdőíven	Telefon az 50 ezer fő feletti települések esetében, Önkormányzati Tájékoztatóval	33
2000/1	6+2	24	Kérdőíven	Két oldal elemzés a kérdőív végén, Önkormányzati tájékoztatóval	29
2000/2	8	43	Kérdőíven	Nincs Önkormányzati Tájékoztatóval	26
2001/1	4+4	14+15	Kérdőíven	Nincs, Önkormányzat, JEGYZŐ mellékleteként	12
2001/2	8	37	Kérdőíven	Válaszboríték, Önkormányzati Tájékoztatóval	24

A településszintű adatbázis longitudinalitása

A TÖA longitudinális, amennyiben a KSH település-azonosítójára „felfűzve” a települések minden évben beazonosíthatók és az adott év T-STAR adataihoz hozzárendelhetők.

A T-STAR ugyanakkor egy longitudinális háztartás- vagy vállalatpanelhez képest a következő okokból különlegesen jónak tekinthető:

(1) Az adatfelvétel teljes körű, vagyis minden magyarországi településre kiterjed. Ennek következtében az adatbázist nem torzíttja a mintavétel hibája. Továbbá az elemszám „maximális”, vagyis minden olyan érv, amely az elemzést a minta nagyság felől bírálja (márpedig a mintavétel hibája mellett ez volt a Magyar Háztartás Panel (MHP) vizsgálatok másik nagy támadási felülete) nem hozható fel ellene.

(2) Az elemzés elemei, a települések nem tudnak lemorzsolódni. A háztartás- és a vállalatpanelhez képest tehát nem következhet be az adatfelvétel torzulása az elemzés egységeinek kilépése folytán.

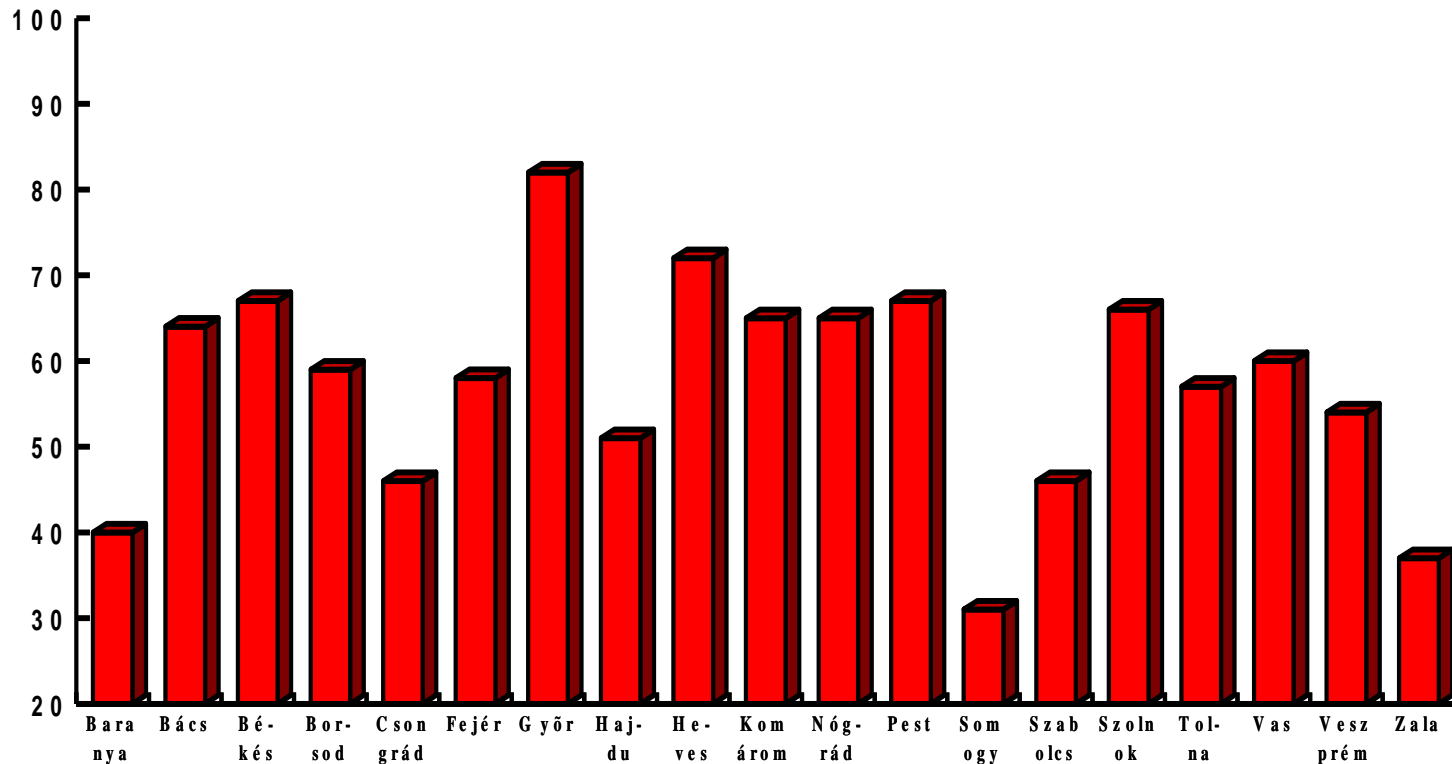
(3) A település az adatbázis alapegysége, jól definiálható és nem változtatja határait. Ez természetesen önmagában nem igaz, hiszen minden évben előfordul, hogy települések szétváltnak vagy egyesülnek. Azonban egy háztartás- vagy vállalatpanelhez képest ez a probléma elhanyagolható, hiszen ott az alapegység határai csak nagyon önkényesen voltak meghúzhatók és a változások aránya is nagy volt. Mi több, elméleti érvek szóltak amellett, hogy a háztartás longitudinális egységként nem is követhető, ugyanakkor történeti és földrajzi elemzések sora bizonyítja a települések területi jellemzőinek évszázadokon keresztül változatlanóságát.

A külföldön dolgozók elterjedtsége* és aránya a helyben foglalkoztatottakhoz képest régió és településtípus szerint 1998-ban

	Elterjedtség (%)	Külföldön dolgozók / helyben dolgozók
Országosan	55	0,9
Észak-Dunántúl	66	1,8
Dél-Dunántúl	38	0,5
Központi régió	64	0,7
Északi régió	63	0,9
Észak-Alföld	51	0,4
Dél-Alföld	59	0,7
Város	68	0,9
Nagyközség	74	0,7
Közepes község	71	1,0
Kisközség	41	0,8

* A települések hány százalékában fordul elő külföldön dolgozó.

Külföldön munkát vállalók elterjedtsége megyénként (a települések hány százalékában fordulnak elő, 1998)

A legalacsonyabb és legmagasabb napibér átlagárára ható tényezők a legjellemzőbb feketemunkás munkakörökben (többváltozós lineáris regresszió)

	Kőműves		Mezőgazdasági napszámos		Építőipai segéd munkás	
	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb	Legalacsonyabb	Legmagasabb
Illesztett R-négyzet	0.05	.03	0.07	0.13	0.07	0.12
Északi régió	+	-	0.26, 2.9, 0.004	+	+	+
Észak-Alföld	+	+	0.22, 2.1, 0.04	+	+	-
Osztrák határrégió	+	0.17, 2.0, 0.05	+	0.28, 4.4, 0.000	-0.17, 2.2, 0.003	-
Ex-Jugoszláv határrégió	-	+	0.18, 2.8, 0.005	0.19, 3.1, 0.002	+	0.23, 3.3, 0.001
Ukrán határrégió	-	-	- 0.16, 2.3, 0.03	-	-	-
Szlovák határrégió	-	-	- 0.13, 2.1, 0.04	-	- 0.18, 2.5, 0.01	-
Helyben dolgozók száma	0.16, 1.9, 0.05	0.18, 2.0, 0.05	+	+	0.16, 2.1, 0.04	0.38, 4.0, 0.000
Külföldi munkás van-e	+	+	+	-	+	+
Külföldre ingázó van-e	+	-	+	-	0.15, 2.1, 0.04	+
Belföldi ingázók aránya	+	-	+	+	+	+
Regiszt. munkanélk. (%)	+	+	+	+	+	+
Jöv.pótló tám. (%)	-	-	-	-	+	-
Jöv. pótló tám.-ban sem részesülők (%)	-	-	- 0.13, 2.2, 0.03	-	-	-